

Pag-aaral sa pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal sa El Filibusterismo

De Mesa, Alvin R. ✉

Leyte Normal University, Philippines (ar_demesa@ymail.com)

Malate, Jhona Aimee B.

St. Therese Educational Foundation of Tacloban, Inc., Philippines (jhonaaimeebabonmalate@gmail.com)

Received: 16 July 2026
Available Online: 30 July 2026

Revised: 28 July 2026
DOI: 10.5861/ijrse.2026.26357

Accepted: 29 July 2026

ISSN: 2243-7703
Online ISSN: 2243-7711

OPEN ACCESS

Abstract

This research contributes to the achievement of two Sustainable Development Goals. First is SGD 4, Quality Education where this study seeks to improve the quality of education by assessing each student's level of understanding and to what instructional interventions should be used based on the findings. The other one is Sustainable Development Goal 10, Reduced Inequalities. This study focuses on addressing learning gaps to reduce disparities in students' academic performance and to give each learner an equal opportunity towards learning. It was examined in this study the level of students understanding from the details and visual texts in El Filibusterismo based on the result of the pre-assessment. The study determined to which part in the pre-assessment that the students answered the item easily, where they experienced difficulty, and the appropriate instructional activities and interventions that may be developed based on the results. The study used a mixed method research design and utilized purposive sampling involving 151 Grade 10 students. The frequency, percentage, and mean were used as statistical tools to describe the students' performance. This study revealed that the students had not yet achieved the expected level of learning, the mastery level. Students demonstrated better performance on questions related to values and moral judgment but experienced difficulty in interpreting symbolism and visual texts and specific details. From this result, there is a need to use interactive strategies and interventions on teaching to deepen students' critical understanding of the details and visual texts in El Filibusterismo.

Keywords: El Filibusterismo, pre-test, visual text, comprehension, instructional intervention

Pag-aaral sa pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal sa *El Filibusterismo*

1. Absrak

Ang pag-aaral na ito ay nakaugnay sa dalawang Sustainable Development Goal. Una, SDG 4, ang *Quality Education* sapagkat nilalayon nitong mapahusay ang kalidad ng pagkatuto sa pamamagitan ng pagtukoy sa antas ng pag-unawa ng bawat mag-aaral at pagbuo ng angkop na interbensyong pampagtuturo. Kaugnay rin ito sa Sustainable Development Goal 10, ang *Reduced Inequalities* dahil binibigyang-pansin nito ang mga kahinaan sa pagkatuto upang mabawasan ang agwat sa pagganap at mabigyan ng pantay na pagkakataon ang bawat mag-aaral na makamit ang inaasahang kasanayan. Sinuri sa pananaliksik na ito ang antas ng pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal sa *El Filibusterismo* batay sa resulta ng isang paunang pagsusulit. Tinukoy sa pag-aaral ang antas ng pag-unawa ng mga mag-aaral, ang mga bahaging madali at mahirap nilang maunawaan, ang mga angkop na gawaing pampagtuturo, at ang maaaring mabuong interbensyon batay sa resulta ng paunang pagsusulit. Gumamit ng disenyo ng pag-aaral na mixed method, purposive sampling sa 151 mag-aaral sa Baitang 10, at pagsusuring estadistikal gamit ang frequency, percentage, at mean upang mailarawan ang kanilang pagganap. Sa resulta ng pag-aaral na ito, ipinakita na hindi pa naabot ng mga mag-aaral ang inaasahang antas ng pagkatuto. Mas mataas ang kanilang pagganap sa mga tanong na may kaugnayan sa pagpapahalaga at higit silang nahirapan sa pagbibigay ng kahulugan sa simbolismo at mga tekstong biswal at pag-alala sa isang tiyak na detalye. Ipinahihiwatig ng pag-aaral na kinakailangan ang paggamit ng mas interaktibo at angkop na estratehiya at interbensyon sa pagtuturo upang mapalalim ang kritikal na pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal ng *El Filibusterismo*.

Mga susing-salita: *El Filibusterismo*, paunang pagsusulit, tekstong biswal, pag-unawa, interbensyong pampagtuturo

2. Introduksiyon

Ang panitikan, espesipiko sa ating bansa, ay sumasalim sa kasaysayan, kultura, at karanasan ng lipunan. Makikita dito ang buhay, pamumuhay, lipunan, pamahalaan, relihiyon at mga karanasang nakukulayan ng iba't ibang uri ng damdamin (Aganon, n.d.). Sa pag-aaral ng iba't ibang mga akdang pampanitikan tulad ng *El Filibusterismo* ni José Rizal ay hindi lamang mahalaga ang pag-alam sa pangyayari at tauhan, kundi pati na rin ang kakayahang magsuri gaya ng mga detalye, simbolismo, at tekstong biswal na nakapaloob dito. Ang pagsusuri sa mga elementong ito ay nakatutulong upang higit na maunawaan ng mga mag-aaral ang mensahe, kaisipan, at panlipunang panananaw na ipinapakita ng akda. Sa kabilang banda, nananatiling hamon sa ilang mga mag-aaral ang malalim na pag-unawa at pagsusuri sa mga tekstong pampanitikan lalo na sa mga detalyeng nangangailangan ng interpretasyon. Ilang taon na rin na pinag-aaral ang kilalang nobela ni Rizal. Ayon nga sa Republic Act No. 1425 na mas kilala bilang Rizal Law, nakapaloob sa batas na ito na sa bansang Pilipinas, inaatasan sa kurikulum ng lahat ng pampublikong at pribadong paaralan, kolehiyo at unibersidad ang pag-aaral sa buhay, mga akda, at mga isinulat ni Rizal lalong-lalo na ang *Noli Me Tangere* at *El Filibusterismo*.

Sa pag-aaral na ito, mahalaga ang kakayahan sa pagbasa at pagsuri ng teksto, na isang mahalagang kasanayan sa pagkatuto ng isang mag-aaral. Ayon sa pananaw ng pagbasa bilang isang prosesong interaktibo, ang pag-unawa ay nabubuo sa pamamagitan ng pakikipag-ugnayan ng mambabasa sa teksto, dating kaalaman, at maging sa konteksto ng binabasa. Sa pamamagitan ng paggamit ng paunang pagsusulit, maaaring matukoy ang antas ng kaalaman at pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal sa *El Filibusterismo*. Sa pamamagitan din nito ay malalaman ang mga bahaging nangangailangan ng karagdagang gabay, pagsasanay, at angkop na interbensyon upang mapabuti ang kanilang kakayahang magsuri. Sa pag-aaral ni Dabalos (2024), napag-alaman na sa pamamagitan ng pagsuri sa nobelang *El Filibusterismo* ay nakapagpapalawak ng kaalaman ng mga mag-

aaral sa iba't ibang aspeto ng buhay at kasaysayan.

Sa pag-aaral ni Agod (2025), nakita na ang mga mag-aaral ay hindi gaanong may kahusayan sa pagsusuri ng nobela partikular na sa talasalitaan, tauhan, tagpuan, at maging sa mga pangyayari na nakapaloob sa akda. Isang pangunahing hamon din na kinakaharap ng mga mag-aaral ay ang kawalan ng gana sa asignaturang Filipino. Sinasabi na upang matiyak ang kalidad at pagiging epektibo ng pagkatuto at pag-unawa ng mga mag-aaral ay mahalagang matukoy ang wastong antas ng kahirapan ng mga babasahin. Mula dito, naaangkop ang mga materyal na gagamitin sa kakayahan ng mga mag-aaral at higit sa lahat, napauunlad ang kanilang pag-unawa sa binabasa (Imperial at Ong, 2021). Sa pagtukoy sa kung saan nahirapan at naging madali maunawaan ng mga mag-aaral ang teksto, ang pagkakaroon ng mga mag-aaral ng sapat na kakayahan upang bigyang-kahulugan ang mga salitang ginagamit sa isang teksto ay nakatutulong upang higit na mapataas ang antas ng pag-unawa (Sunio at Guzman, 2024). Sa pag-aaral naman ni Dequito (2025), ang paggamit ng *artistic visualization* ay nakapagtataas ng pag-unawa ng bawat mag-aaral sa mga akdang pampanitikan. Ayon kina Endico at Ciruela (2026), nakatutulong ang paggamit ng Thoughts, Questions, Epiphanies (TQE) sa pagkatuto ng mga mag-aaral. Ayon sa mga mananaliksik, mapagkakatiwalaan at isang mabisang estratehiya sa pagdodoble ng kognitibong pag-unawa at paglikha ng konsistent na pagkatuto. Sa pag-aaral nina Salengga at Baltazar (2022), ang kagamitang panturo na ginamit nila sa kanilang pananaliksik, hindi lamang nagpahusay ng pag-unawa ng mga mag-aaral sa aralin kundi nagpataas ng kanilang interaksyon sa loob ng silid. Ginamit niya ang Interactive Story Mapping Device.

Naglalayon ang pag-aaral na ito na matukoy ang kakayahan ng mga mag-aaral sa pagsusuri ng mga detalye at tekstong biswal na makikita sa akda. Layunin din nitong malaman ang antas ng kanilang pag-unawa, matukoy ang mga bahaging madali at mahirap unawain, at makabuo ng mga angkop na interbensyon upang mapataas ang kanilang kakayahan sa pagsusuri ng panitikan.

Sa pag-aaral ni Valdez (2019), nabanggit na binigyang-kahulugan sa aklat na *Becoming a Nation of Readers* ang pagbasa. Ayon sa aklat, ito ay isang proseso ng pagbuo ng kahulugan mula sa mga nakasulat na teksto. Isa ring kompleks na kasanayan na nangangailangan ng koordinasyon ng iba't ibang magkakaugnay na pinagmumulan ng impormasyon. Sa pagpapaunlad ng kasanayan sa pagbasa, binibigyang-diin ng K to 12 Curriculum ang importansya ng pagsusuri, pagbibigay-kahulugan at pag-uugnay ng mga elemento ng panitikan sa sariling karanasan at lipunan. Ang pag-aaral sa El Filibusterismo ay hindi lamang nakatuon sa pag-alala ng mga pangyayari kundi sa kakayahan ng mga mag-aaral na maunawaan ang mga simbolismo, pahiwatig, at mensaheng nais ipatitibig ng may-akda. Sa pamamagitan ng sistematikong pagsusuri sa resulta ng isinagawang paunang pagsusulit ay maaaring makabuo ng mga gawaing tutugon sa kakulangan at magpapalakas sa kasanayan ng mga mag-aaral o para mas matuto pa.

Ang pag-aaral na ito ay tuwirang nauugnay sa Sustainable Development Goal 4, ang *quality education*, na naglalayong matiyak na inklusibo, patas, at higit sa lahat, de-kalidad na edukasyon para sa lahat. Sa pamamagitan ng paunang pagsusulit, natutukoy ang kasalukuyang antas ng pag-unawa ng bawat mag-aaral. Ang resulta ay magsisilbing batayan sa pagbuo ng angkop na estratehiya sa pagtuturo tungo sa pag-unlad ng kanilang pag-unawa. Maiuugnay din ang pag-aaral na ito sa SDG 10 na *'Reduced Inequalities'* dahil binibigyang-diin nito ang pagtukoy sa mga kasanayang hindi pa ganap na nauunawaan ng mga mag-aaral. Sa ganitong paraan, nababawasan ang agwat sa pagkatuto at nabibigyan ang bawat mag-aaral ng pantay na pagkakataong makamit ang inaasahang kasanayan.

Paglalahad ng Suliranin - Ang pag-aaral na ito ay naglalayong matukoy ang kakayahang magsuri ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal na makikita sa akdang El Filibusterismo. Gagamitin ang resulta ng paunang pagtataya upang malaman ang lawak ng pag-unawa ng mga mag-aaral at matukoy ang mga bahaging nangangailangan ng karagdagang gabay at pagsasanay. Layunin ng pag-aaral na sagutin ang sumusunod na katanungan: 1. Ano ang antas ng pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal na makikita sa El Filibusterismo batay sa resulta ng paunang pagsusulit? 2. Ano-anong bahagi ng mga detalye at tekstong biswal sa El Filibusterismo ang mahirap at madaling unawain ng mga mag-aaral batay sa paunang pagsusulit? 3. Anong mga gawain o paraan ng pagtuturo ang maaaring gamitin upang mapabuti ang pag-unawa ng mga mag-aaral sa

mga detalye at tekstong biswal sa El Filibusterismo? At, 4. Anong interbensyon ang maaaring mabuo batay sa resulta ng paunang pagsusulit upang mapanatili ang mataas na kaalaman at mapataas ang pag-unawa ng ibang mag-aaral sa pagsusuri ng mga detalye at tekstong biswal sa El Filibusterismo?

3. Metodolohiya

Disenyo ng Pananaliksik - Sa pag-aaral na ito, gumamit ng disenyo ng pag-aaral na mixed method. Ang kwantitatibong disenyo ay makikita sa una at ikalawang layunin na ang pinagbatayan ay ang naging kabuuang nakakuha ng tamang sagot sa bawat aytem (Frequency Count). Ang kwalitatibong disenyo naman ay sa ikatlo at ikaapat na layunin gamit ang Thematic Approach. Ang pamaraang ito ay ginamit upang tukuyin, suriin at bigyan ng kahulugan ang temang lumitaw sa bawat datos. Ang mga impormasyon ay batay sa FGD mula sa mga guro na nagtuturo ng El Filibusterismo. Ang pamaraang ginamit ay nagbibigay daan sa mananaliksik na gumamit ng iba't ibang paraan ng pangangalap at pagsusuri ng mga datos (Harvard Catalyst, 2022).

Mga Kalahok ng Pag-aaral - Ang mga kalahok sa pag-aaral na ito ay ang mga mag-aaral na kumukuha ng Asignaturang Filipino na may talakayan tungkol sa nobela ni José Rizal na El Filibusterismo, na nasa ika-10 baitang sa sekundarya at mga guro na nagtuturo ng El Filibusterismo. Ang paksang ito ay tinatalakay sa unang markahan. Gumamit ng purposive sampling sa pag-aaral na ito na kung saan sinuri batay sa kanilang antas ng pag-unawa sa mga detalye, simbolismo, at tekstong biswal na makikita sa akda. Sa sampling na ito, ang mga kalahok ay pinipili dahil taglay nila ang mga katangiang kinakailangan para sa pananaliksik (Nikolopoulou, 2022).

Mga Materyales - Sa pananaliksik na ito, gagamit ng paunang pagsusulit o ang tinatawag na *diagnostic test* sa wikang Ingles. Ayon kay Berry (2008), ito ay isang pagtataya na hindi binibigyan ng marka na isinasagawa upang masukat ang dating kaalaman o umiiral na antas ng pag-unawa ng isang mag-aaral. Ito ang pangunahing instrumentong gagamitin sa pag-aaral. Ang pagsusulit ay nakatuon sa pagkilala at pagsusuri ng mahahalagang detalye sa akda, pagbibigay-kahulugan sa simbolismo at pagsusuri ng mga tekstong biswal tulad ng larawan. Ang nilalaman ng pagsusulit ay nakabatay sa K to 12 Filipino (Matatag Curriculum). Ang materyal na gagamitin ay sasailalim sa balidasyon ng mga guro o eksperto upang matiyak ang kaangkupan at pagiging wasto nito.

Pamamaraan sa Pangangalap ng Datos - Sa pagsasagawa ng pag-aaral, una ay hihingi ang mananaliksik ng pahintulot mula sa kinauukulan bago isagawa ang pangangalap ng datos. Kapag pinahintulutan na ang mananaliksik na mangalap ng datos, sunod ay ipamamahagi na ang paunang pagsusulit sa mga kalahok. Kinakailangan na sa pangangalap ng datos ay hindi makakasagabal sa ibang iskedyul ng klase. Matapos makuha ang mga sagot, susuriin at bibigyan ng interpretasyon ang resulta. Batay sa resulta, bubuo na ang mananaliksik ng mga angkop na interbensyon sa pagtuturo na makatutulong upang mapabuti ang kakayahan ng mga mag-aaral sa pagsusuri ng panitikan. Ang mungkahing interbensyon na isasagawa sa klase ay ibabatay sa mga pangangailangan ng mga mag-aaral na makikita sa pagsusuri ng datos. Sa pagsusuri naman ng datos, gagamitin ng frequency, percentage, at mean upang masagot ang mga suliranin ng pag-aaral. Gamit ang Descriptive Statistics ni John W. Tukey (1977), mapagtutuunan ng pansin ang mga paglalarawan, pag-oorganisa, at pagbibigay-kahulugan sa mga datos na nakalap. Ayon kay Bhandari (2020), ito ay isang pamamaraang estadistikal na ginagamit upang ibuod, isaayos, at ilarawan ang mga mahahalagang katangian ng bawat datos na nakalap.

Konsiderasyong Etikal - Sa pag-aaral na ito, sinunod ang mga hakbangin kaugnay sa mga konsiderasyong etikal na isinaalang-alang sa pananaliksik. Ito ang pinakamahalagang parte sa pagsasagawa ng pananaliksik. Mahalaga ang informed consent at pagiging kumpidensyal, tulad ng pagkakakilanlan ng mga kalahok. Boluntaryong pakikilahok kung saan binigyan ng kalayaan ang mga kalahok na tumanggi o umatras sa pag-aaral. Higit sa lahat, katapatan sa pag-uulat. Idahil dito, inilahad ang datos batay sa tunay na sagot ng mga kalahok.

4. Resulta at Pagtalakay

Sa bahaging ito, inilahad ang mga resulta ng isinagawang pagsusuri sa datos na nakalap mula sa paunang pagsusulit na ibinigay sa 151 na kalahok ng pag-aaral. Bago isinagawa ang pagsusuri, inayos muna ang mga datos

upang matiyak ang pagiging kumpleto, wasto, at angkop ng mga sagot na gagamitin sa pananaliksik. Sa pagsusuri ng datos, gumamit ng frequency, percentage, at mean upang masagot ang mga suliranin ng pag-aaral.

4.1 *Antas ng pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal na makikita sa El Filibusterismo batay sa resulta ng Paunang Pagsusulit*

Talahanayan 1

Bilang ng mga mag-aaral na nakakuha ng tumpak na sagot sa bawat seksyon

Aytem	S1	S2	S3	S4	S5	S6	Kabuuan	Mean	Percentage	MPS	Interpretasyon
1	17	15	15	19	22	15	103	0.68	68.21	68.21	Moving toward mastery
2	11	16	12	14	11	12	76	0.50	50.33	50.33	Moving toward mastery
3	11	16	13	9	9	6	64	0.42	42.38	42.38	Average
4	16	17	20	16	15	16	100	0.66	66.23	66.23	Moving toward mastery
5	5	10	11	5	11	8	50	0.33	33.11	33.11	Low
6	15	16	16	14	16	18	95	0.63	62.91	62.91	Average
7	16	15	12	16	14	12	85	0.56	56.29	56.29	Average
8	21	16	19	11	12	20	99	0.66	65.56	65.56	Average
9	10	14	15	13	11	10	73	0.48	48.34	48.34	Average
10	14	17	9	18	15	18	91	0.60	60.26	60.26	Average
11	20	23	19	19	22	16	119	0.79	78.81	78.81	Moving toward mastery
12	18	19	14	16	11	17	95	0.63	62.91	62.91	Average
13	17	20	9	15	14	10	85	0.56	56.29	56.29	Average
14	19	23	16	16	20	16	110	0.73	72.85	72.85	Moving toward mastery
15	8	8	10	10	11	9	56	0.37	37.09	37.09	Average
16	17	19	13	12	17	14	92	0.61	60.93	60.93	Average
17	13	14	12	11	13	10	73	0.48	48.34	48.34	Average
18	13	15	13	16	16	13	86	0.57	56.95	56.95	Average
19	21	19	16	15	15	15	101	0.67	66.89	66.89	Moving toward mastery
20	8	12	12	5	8	11	56	0.37	37.09	37.09	Average
21	13	12	9	12	8	12	66	0.44	43.71	43.71	Average
22	15	18	19	13	21	16	102	0.68	67.55	67.55	Moving toward mastery
23	19	22	19	13	18	13	104	0.69	68.87	68.87	Moving toward mastery
24	20	22	18	17	18	14	109	0.72	72.19	72.19	Moving toward mastery
25	17	17	18	13	11	10	86	0.57	56.95	56.95	Average
26	18	13	12	13	19	15	90	0.60	59.60	59.60	Average
27	12	16	13	17	14	12	84	0.56	55.63	55.63	Average
28	13	11	11	7	11	8	61	0.40	40.40	40.40	Average
29	17	15	14	14	14	12	86	0.57	56.95	56.95	Average
30	21	20	15	15	18	13	102	0.68	67.55	67.55	Moving toward mastery
31	13	13	11	15	14	11	77	0.51	50.99	50.99	Average
32	10	12	4	12	12	10	60	0.40	39.74	39.74	Average
33	11	9	8	11	6	9	54	0.36	35.76	35.76	Average
34	15	14	8	12	11	10	70	0.46	46.36	46.36	Average
35	13	18	13	13	12	13	82	0.54	54.30	54.30	Average
36	13	14	8	12	13	8	68	0.45	45.03	45.03	Average
37	18	16	12	13	15	8	82	0.54	54.30	54.30	Average
38	14	16	14	10	13	12	79	0.52	52.32	52.32	Average
39	8	6	7	6	7	8	42	0.28	27.81	27.81	Low
40	15	13	16	10	15	9	78	0.52	51.66	51.66	Average
41	11	14	9	11	11	10	66	0.44	43.71	43.71	Average
42	4	9	8	7	7	5	40	0.26	26.49	26.49	Low
43	11	12	11	9	10	12	65	0.43	43.05	43.05	Average
44	19	17	13	14	18	11	92	0.61	60.93	60.93	Average
45	20	18	15	16	21	13	103	0.68	68.21	68.21	Moving toward mastery
46	21	19	16	15	21	18	110	0.73	72.85	72.85	Moving toward mastery
47	20	16	16	16	20	13	101	0.67	66.89	66.89	Moving toward mastery
48	17	18	16	13	17	13	94	0.62	62.25	62.25	Average
49	9	13	8	9	10	10	59	0.39	39.07	39.07	Average
50	18	18	13	16	18	16	99	0.66	65.56	65.56	Average

Leyenda:

Seksyon (S1, S2, S3, S4, S5, S6)

Kabuuan (Kabuuan ng S1 hanggang S6)

Interpretasyon (Binatay sa DepEd Mastery Level Scale)

Aytem 1-30 (Paksa: Mga detalye ng tekstong pampanitikan para sa kritikal na pag-unawa – El Filibusterismo)

Aytem 31-50 (Paksa: Mga tekstong biswal na makikita sa El Filibusterismo)

Batay sa talahanayan, makikita na wala kahit isang aytem mula sa ibinigay na paunang pagsusulit sa mga mag-aaral ang nakamit ang antas na *mastery*. Gayunpaman, mayroong 13 na tanong mula sa pagsusulit na umabot sa antas na *moving toward mastery*. Samantala, 34 na aytem ang may antas na *average* at tatlo naman na aytem ang naitala sa antas na *low*. Ipinakita sa resulta na hindi lahat ng mga aytem ay umabot sa antas ng kahusayan,

kaya kinakailangan pa ng angkop na estratehiya at interbensiyon para mas mapaunlad ang pag-unawa ng mga mag-aaral.

4.2 Bahagi ng mga detalye at tekstong biswal sa *El Filibusterismo* na mahirap at madaling unawain ng mga mag-aaral batay sa Paunang Pagsusulit

Talahanayan 2

Mga Aytem na Mahirap tugunan ng mga Mag-aaral

Bilang ng Aytem	Tanong at Opsiyon	Natukoy na dahilan
Bilang 5	5. Sino ang may-ari ng bahay kung saan naganap ang handaan para sa kasal nina Juanito at Paulita? A. Kapitan Tiago B. Don Custodio C. Padre Sibyla D. Padre Camorra	Interpretasyon: <i>low</i> Ang tanong ay nangangailan ng pag-alala sa isang tiyak na detalye mula sa nobelang <i>El Filibusterismo</i> .
Bilang 39	39. Ang madilim na kulay sa isang larawan tungkol sa <i>El Filibusterismo</i> ay maaaring sumimbolo sa _____. A. Tagumpay sa lipunan B. Kabiguan sa lipunan C. Suliranin ng lipunan D. Kapayapaan ng lipunan	Interpretasyon: <i>low</i> Ang tanong ay kinakailangan ng interpretasyon sa symbolismong ng kulay, hindi simpleng pag-alala.
Bilang 42	42. Ang apoy sa larawan ay maaaring sumimbolo sa _____. (<i>May ipinakitang larawan sa pagsusulit</i>) A. Kalungkutan B. Katapatan C. Kasakiman D. Katakutan	Interpretasyon: <i>low</i> Ang mga mag-aaral ay maaaring nakatuon sa literal na kahulugan ng apoy kaysa ana kung paano binigyan ng pagpapakahulugan sa nobela.

Ang paunang pagsusulit ay nahahati sa dalawa; tungkol sa mga detalye ng tekstong pampanitikan para sa kritikal na pag-unawa sa *El Filibusterismo* at mga tekstong biswal na makikita sa *El Filibusterismo*. Batay sa isinagawang paunang pagsusulit, lumabas na ang aytem 5, 39, at 42 ang may pinakamababang bilang ng mga mag-aaral na nakasagot nang tama. Mula sa kabuuang 151 na kalahok, 50 lamang ang nakakuha ng tamang sagot sa aytem 5, 42 sa aytem 39 at 40 naman ang nakatukoy ng tamang sagot sa aytem 42. Ipinapakita nito na malaking bahagi ng mga mag-aaral ang nahirapang bigyang-kahulugan ang symbolismong ipinahihiwatig ng tekstong biswal at pag-alala sa isang tiyak na detalye.

Patungkol sa mga symbolismong ginamit, taliwas ito sa ipinahayag ni Dequito (2025) na ang paggamit ng *artistic visualization* ay nakapagtataas ng pag-unawa ng bawat mag-aaral sa mga akdang pampanitikan. Bagama't binibigyang-diin nito ang positibong ambag ng biswal sa pagkatuto, ipinakita ng kasalukuyang pag-aaral na nananatiling mababa ang pagganap ng mga mag-aaral sa isang tanong na nangangailangan ng interpretasyon sa simbolo sa tekstong biswal. Naging mahirap din ang pag-alala sa tiyak na mga detalye lalong lalo na wala pang alam ang mga mag-aaral patungkol sa nobelang *El Filibusterismo*.

Talahanayan 3

Mga Aytem na Madaling tugunan ng mga Mag-aaral

Bilang ng Aytem	Tanong at Opsiyon	Natukoy na dahilan
Bilang 1	1. Sino ang pangunahing tauhan na nagbalik sa Pilipinas bilang isang mayamang mag-aalahas? A. Basilio B. Simoun C. Isagani D. Juanito Pelaez	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Si Simoun ang pangunahing tauhan sa <i>El Filibusterismo</i> at halos lahat ng kabanata nababanggit ang kaniyang pangalan.
Bilang 2	2. Ano ang tunay na pangalan ni Simoun? A. Elias B. Crisostomo Ibarra C. Padre Florentino D. Kapitan Tiago	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Tumatak sa kanila ang karakter ni Simoun sa <i>Noli Me Tangere</i> na kung saan siya rin ang pangunahing tauhan.

Pag-aaral sa pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal sa El Filibusterismo

Bilang 4	4. Ano ang pangalan ng sasakyang sinakyan ng mga tauhan sa unang bahagi ng nobela? A. Bapor Tabo B. Bapor San Juan C. Bapor Espanya D. Bapor Maynila	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Madalas na gamitin ng guro bilang halimbawa sa pagbibigay ng mga simbolismo sa akda.
Bilang 11	11. Kung ikaw si Basilio, ano ang pinakamainam na gawin sa harap ng pang-aapi? A. Gumanti agad B. Manahimik lamang C. Umalis nang walang plano D. Maghanap ng makatarungang paraan upang lumaban	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Maiugnay ng mga mag-aaral sa kanilang karanasan. Ang tanong ay may kaugnayan sa pagpapahalaga at wastong pagpapasya.
Bilang 14	14. Kung ikaw ang manunulat ng liham ni Basilio, anong damdamin ang ipapakita? A. Pagmamataas B. Pagkatuwa lamang C. Pagdurusa at pag-asa D. Pagkawalang pakialam	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Nauunawaan ng bawat mag-aaral ang nararamdaman ni Basilio ayon sa mga pangyayaring kanyang pinagdaanan.
Bilang 19	19. Ano ang pagkakaiba nina Basilio at Simoun? A. Ang isa ay gusto maghiganti, ang isa ay walang plano B. Ang isa ay gustong maging pari, ang isa ay gusto mag-ibang anyo C. Ang isa ay naghahangad ng kalayaan, ang isa ay hindi pumapanig D. Ang isa ay naghahangad ng pagbabago, ang isa ay naghahangad ng paghihiganti	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Malinaw sa nobela na ang dalawang tauhan ay may magkaibang pananaw.
Bilang 22	22. Alin ang mas mabisang paraan ng pagbabago ayon sa mensahe ng nobela? A. Karahasan B. Edukasyon at pagkakaisa C. Paghihiganti D. Panlilinlang	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Ang tanong ay nakaangkla sa pangunahing tema ng El Filibusterismo at pagpapahalagang itinaturo sa paaralan.
Bilang 23	23. Masasalamain ba sa nobela ang tunay na kalagayan ng lipunan? A. Oo, dahil lahat ay pareho B. Oo, dahil ipinakita ang mga suliranin C. Hindi, dahil kathang-isip lamang D. Hindi, dahil walang aral na makukuha	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Batid ng mga mag-aaral na ang akdang ito na naisulat ni Rizal ay sumasalamain sa mga suliraning panlipunan.
Bilang 24	24. Bakit mahalaga ang mga simbolismo sa nobela? A. Palamuti lamang B. Walang kaugnayan sa akda C. Pampahaba lamang ng kuwento D. Nagbibigay ito ng mas malalim na kahulugan	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Nauunawaan ng bawat mag-aaral na sa pamamagitan ng mga simbolismo ay napapalalim ang kahulugan ng isang akda.
Bilang 30	30. Kung ikaw ay gagawa ng pagsusuri sa nobela, ano ang dapat gawin? A. Magbigay ng sariling pananaw na may batayan B. Mangopya ng mga naging pag-aaral sa onlayn C. Iwasan ang detalye na hindi maiintindihan agad D. Huwag magbigay ng paliwanag, pwedeng maikli	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Nakabatay sa kasanayan sa pagsusuri na isinasagawa sa loob ng klase.
Bilang 45	45. Ang larawan ng ilog o paglalakbay ay maaaring iugnay sa _____. A. Sa isang laro sa tubig B. Pagkawala ng kuwento C. Pagkain na makukuha sa ilog D. Paglalakbay ng mga tauhan at pagbabago	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Ang simbolismo ng paglalakbay ay madalas gamitin sa panitikan na madali ding iugnay sa “pag-unlad”.
Bilang 46	46. Sa pagsusuri ng larawan, mahalagang tingnan ang _____. A. Simbolo, kulay, at mensahe B. Ganda lamang C. Sukat lamang D. Disenyo lamang	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Batid ng mga mag-aaral na ang pangunahing elemento sa pagsusuri ay ang mga tekstong biswal gaya ng mga simbolo at kulay.
Bilang 47	47. Ang larawan ng tao laban sa malaking gusali ay maaaring mangahulugan ng _____. A. Laban ng mamamayan sa Sistema B. Tagumpay ng iisa C. Walang problema D. Kasiyahan	Interpretasyon: <i>moving toward mastery</i> Maiugnay ito ng mga mag-aaral ang larawan sa pakikibaka ng mamamayan laban sa mapaniil na sistema.

Sa 50 na mga tanong mula sa ibinigay na paunang pagsusulit, 13 na aytem ang nakamit ang antas na *Moving Toward Mastery*. Ipinakikita nito na karamihan sa mga mag-aaral ay may sapat na pag-unawa sa tanong. Nagpapakita rin ito na ang mga mag-aaral ay may sapat na antas ng pag-unawa sa mga pangunahing tauhan, tema, at pagpapahalagang nakapaloob sa nobela. Ipinahihiwatig nito na nagtataglay ang mga mag-aaral ng pundasyong kaalaman sa nobela at nagagawa nilang maiugnay ang mga pangyayari sa isyung panlipunang nakikita rin nila sa kanilang sariling karanasan.

Ang resulta ay nagpapakita rin na mas mahusay ang pagganap ng mga mag-aaral sa mga tanong na nangangailangan ng paglalapat ng pagpapahalaga kaysa sa mga tanong na humihingi ng mas malalim na interpretasyon ng mga simbolo o tekstong biswal. Ang natuklasang ito ay umaayon sa pahayag nina Imperial at Ong (2021) na mahalagang matukoy ang wastong antas ng kahirapan ng mga babasahin at mga kagamitang pampagkatuto sa kakayahan ng mga mag-aaral dahil mas higit na napapaunlad ang kanilang pag-unawa sa binabasa.

Sa kabuuang resulta ng paunang pagsusulit, kahit na walang ni isang aytem ang umabot sa antas na *mastery*, mayroong 13 na aytem na nakapagtala ng *moving toward mastery*, na ang ibig sabihin nito ay ang mga mag-aaral ay nakasagot nang tama sa mga tanong. Ipinapakita rin nito na may kaalaman na sila, lalong-lalo na sa mahahalagang konsepto, mga tauhan at tema. Gayunpaman, hindi pa rin naging sapat ang kanilang pagganap na hindi umabot sa pamantayan ng *mastery*. 34 naman na aytem ang nakamit na may antas na *average*, na kung saan nagpapakita na may katamtamang antas ng pag-unawa ang mga mag-aaral. Bagama't mayroon silang bahagyang kaalaman ngunit hindi pa ito ganap na matatag at ito ay nangangailangan ng karagdagang pagsasanay at paggabay. Bukod dito, mayroong tatlong aytem na nagtamo ng antas ng kaalaman na *low*. Ipinapakita nito na nahirapan ang mga mag-aaral sa pag-unawa sa partikular na kasanayan o konsepto.

4.3 Mga gawain ng pagtuturo na maaaring gamitin upang mapabuti ang pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal sa *El Filibusterismo*

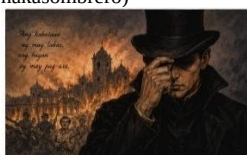
Talahanayan 4

Mga Mga Gawain para sa Pagpapaunlad ng Pag-unawa sa mga Detalye at Tekstong Biswal

Mga Detalye	Mga Tekstong Biswal	Mga Gawain
Ang guro ay gagamit ng komik strip sa pagbigay ng pagkakasunod-sunod ng mga pangyayari sa bawat kabanata. Ito ay para mas matandaan ng mga mag-aaral ang mga naganap dahil sa mga litratong ipinakita.	Halimbawa ng komik strip. 	Pagtalakay gamit ang komik strip
Ang gawain ay maaaring pangdalawahan lamang o pangkatan. Bibigyan ang bawat pangkat ng <i>story map</i> o <i>graphic organizer</i> na kung saan ang nakapaloob ay pamagat ng kabanata, pangunahing tauhan, tagpuan, mahahalagang pangyayari, suliranin, solusyon, aral, at simbolo. Habang binabasa nila ang sipi ng <i>El Filibusterismo</i> ay pupunan nila ang <i>story map</i> . Pagkatapos ay ibabahagi nila sa klase.	Halimbawa ng <i>story map</i> . 	Interactive Story Mapping
	Source: https://www.studocu.com/ph/document/kalinga-state-university/criminal-law-1/el-filibusterismo-komiks/111256941	
	Source: https://homeschoolgiveaways.com/story-map-graphic-organizer-templates/	

Ang mga mag-aaral ay maghahanap ng kapareha. Mamasdan nila ang litrato kung ano ang mga elementong mayroon sa larawan. Pagkatapos, ibabahagi nila sa kanilang kapareha ang kanilang nasuri.

Pagpapakita ng mga larawan. Halimbawa, litrato ni Simoun na nakasombbrero)

Think-Pair-Share

(Ang larawan ay mula sa paunang pagsusulit)

Batay sa naging resulta mula sa pananaw ng mga guro na nagtuturo ng akda ni Rizal na El Filibusterismo, inirerekomenda ang paggamit ng iba't ibang gawaing pampagtuturo na magpapalalim sa kakayahan ng mga mag-aaral sa pagsusuri ng mga detalye at tekstong biswal. Dahil lumabas na nahihirapan ang mga mag-aaral sa pagbibigay ng kahulugan sa simbolismo at mensaheng ipinahihiwatig ng mga larawan. Kaya nararapat lamang na gumamit ang guro ng mga estratehiyang higit na nagpapalalang sa kanilang kritikal na pag-iisip.

Sinusuportahan ito sa pag-aaral nina Salengga at Baltazar (2022) na ayon sa kanila ang paggamit ng Interactive Story Mapping Device ay hindi lamang nagpahusay sa pag-unawa ng mga mag-aaral sa aralin. Nagpataas din ng kanilang interaksyon sa loob ng silid-aralan. Ibig sabihin nito, ang paggamit ng mga interaktibong kagamitang panturo gaya ng *think-pair-share*, *interactive story mapping*, at paggamit ng komik strip ay maaaring maging epektibong paraan upang malinang ang kakayahan ng mga mag-aaral.

4.4 Interbensyon sa Pagpapanatili ng Mataas na Kaalaman at pag-unawa ng mga mag-aaral sa pagsusuri ng mga detalye at tekstong biswal sa El Filibusterismo

Sa talahanayang ito, makikita ang mga iminungkahing interbensiyon. Sa bahaging nahirapan ang mga mag-aaral, nararapat na may interbensyong tutugon sa mga kahinaan ng mga mag-aaral habang pinananatili naman ang kanilang mga kasanayang mahusay na nilang naipakita. Mula dito, maaaring bumuo ng programa sa magpapalalim ng pag-unawa sa detalye at tekstong biswal ng El Filibusterismo, katulad ng iminungkahi nina Endico at Ciruela (2026) mula sa paggamit ng Thoughts, Questions, Epiphanies (TQE) sa pagkatuto ng mga mag-aaral. Ayon sa mananaliksik, mapagkakatiwalaan at mabisang estratehiya ang paggamit sa TQE sa pagdodoble ng kognitibong pag-unawa at paglikha ng konsistent na pagkatuto.

Talahanayan 5

Interbensiyon sa Pagpapaunlad sa Pagsusuri ng mga Detalye at Tekstong Biswal sa El Filibusterismo

Mga Detalye	Mga Tekstong Biswal	Interbensiyon
Ang unti-unting paggabay sa mga mag-aaral sa pagsusuri ng mga tekstong biswal mula sa simpleng pagtukoy hanggang sa mataas na antas ng interpretasyon.	Halimbawa ng tekstong biswal ay ang larawan ng Bapor Tabo	Scaffolded Visual Reading Intervention
Pagbibigay ng oportunidad sa mga mag-aaral na maayos at mapalawak ang kanilang kaalaman. Maaaring gawin sa gitnang bahagi ng talakayan bago simulan ang sumusunod na paksa o maaari ring pagkatapos ng talakayan gawin.	Pagpapakita ng larawan ng Bapor Tabo. Pagkatapos, sasagutan ang TQE na talahanayan. Isusulat kung ano ang kanilang kaisipan, mga tanong, at mga nahinuha. Maaaring ibahagi sa klase.	Thoughts, Questions, Epiphanies (TQE)
Sa buong taong panuruan, may iskedyul para sa interbensiyong ito. Tutulungan ang mga mag-aaral sa aspetong nahihirapan sila.	Ang mga maaaring ibigay sa mga mag-aaral ay mga pagsusunod-sunod ng mga larawan ng isang kabanata, mga <i>graphic organizers</i> tulad ng <i>story map</i> .	Aral Program

5. Kongklusyon

Sa kabuuang resulta ng pag-aaral, napag-alaman na ang antas ng pag-unawa ng mga mag-aaral sa mga detalye at tekstong biswal ng El Filibusterismo, batay sa paunang pagsusulit, ay hindi pa umaabot sa inaasahang antas ng *mastery*. Karamihan sa mga tanong mula sa paunang pagsusulit ay umabot sa antas ng kaalaman na *average*, na

ang ibig sabihin ay katamtamang kaalaman na sila. Mayroong 13 mula sa 50 na tanong naman ang umabot sa Moving Toward Mastery at tatlo naman na tanong ang kaunti lamang ang nakakuha ng tamang sagot. Dahil dito, sa pananaw ng mga guro na nagtuturo ng El Filibusterismo, napatunayang mahalaga ang paggamit ng mga angkop at interaktibong estratehiya sa pagtuturo upang higit na malinang ang kanilang kritikal na pag-unawa. Samakatuwid, ang pagbuo at pagpapatupad ng isang interbensyon na nakatuon sa pagsusuri ng mga detalye at tekstong biswal ay inaasahang makatutulong sa pagpapataas ng antas ng pagkatuto ng mga mag-aaral at sa mas epektibong pag-unawa sa El Filibusterismo.

6. Sanggunian

- Aganon, D. J. (n.d.). Panitikan. Retrieved July 9, 2026, from <https://www.scribd.com/doc/48715832/PANITIKAN>
- Agod, R. L.-W. (2025, November 3). Proficiency in analyzing the novel of Dr. Jose P. Rizal: Basis for enhancing literary reading skills. <https://pantaointernationaljournal.com/2025/11/03/publication-555-proficiency-in-analyzing-the-novel-of-dr-jose-p-rizal-basis-for-enhancing-literary-reading-skills-kahusayan-sa-pagsusuri-ng-nobela-ni-dr-jose-p-rizal-batayan-sa-pag-angat-ng-pagbasa-ng/>
- Arellano Law Foundation. (1956, June 12). Republic Act No. 1425. Lawphil.Net. https://lawphil.net/statutes/repacts/ra1956/ra_1425_1956.html
- Berry, T. (2008, June). Pre-test Assessment. <https://via.library.depaul.edu/buspubs/63/>
- Bhandari, P. (2020, July 9). Descriptive statistics | definitions, types, examples. Scribbr. <https://www.scribbr.com/statistics/descriptive-statistics/>
- Dabalos, J. (2024). Pagsusuring Pangnilalaman ng Nobelang El Filibusterismo: Mungkahing Gabay ng Pagtuturo. *UB Advancing Filipino Research Journal*, 2(1), 40–53. <https://doi.org/10.15631/ubafjr.v2i1.207>
- DepEd MATATAG Curriculum Guide - All Subjects 2025. (2024, November 25). MATATAG Curriculum. <https://matatagcurriculum.com/matatag-curriculum-guide/>
- DepEd. (n.d.). How to compute mastery level Deped. Retrieved July 17, 2026, from <https://depedph.com/mastery-level-deped/>
- Dequito, A. D. (2025, June). Enhancing Literary Comprehension Skills of Grade 7 Students through Artistic Visualization Strategy. <https://ijrss.org/index.php/ijrss/article/view/605>
- Endico, R., & Ciruela, D. M. (2026, May). Makabuluhang Pag-aaral ng El Filibusterismo Gamit ang Thoughts, Questions, Epiphanies (TQE) sa Baitang 10 [Review of Makabuluhang Pag-aaral ng El Filibusterismo Gamit ang Thoughts, Questions, Epiphanies (TQE) sa Baitang 10]. Research Gate; Research Gate.
- Harvard Catalyst. (2022). Mixed Methods Research. In Harvard Catalyst. <https://catalyst.harvard.edu/community-engagement/mmr/>
- Imperial, J. M., & Ong, E. (2021). Diverse Linguistic Features for Assessing Reading Difficulty of Educational Filipino Texts. arXiv.Org. <https://arxiv.org/abs/2108.00241>
- Nikolopoulou, K. (2022, August 11). What Is Purposive Sampling? | Definition & Examples. Scribbr. <https://www.scribbr.com/methodology/purposive-sampling/>
- Salengga, H. G., & Baltazar, L. M. (2022). Instructional Material to Enhance the Reading Comprehension of Grade 10 Students through Viewing. <https://ejournals.ph/article.php?id=18906>
- Sunio, C., & Guzman, R. (2024, April 14). Lawak ng Bokabularyo at Antas ng Pag-unawa ng Pilipinong Pampublikong Mag-aaral sa Filipino [Review of Lawak ng Bokabularyo at Antas ng Pag-unawa ng Pilipinong Pampublikong Mag-aaral sa Filipino]. EPRA Journals; EPRA Journals. <https://eprajournals.com/IJMR/article/12749>
- Valdez, E. (2019). Pangwistikang Pagsusuri sa Burador ng Sanaysay Gamit ang Pagbabasa, Pagsusuri, at Pagwawasto (PPP). https://e-saliksik.deped.gov.ph/wp-content/uploads/2022/03/I_2019_Valdez_Panglinggwistikang-Pagsusuri-sa-Burador-ng-Sanaysay-Gami-ang-Pagbabasa-Pagsusuri-at-Pagwawasto-PPP-1.pdf